

УДК 677.072.017.002

ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ СЕРТИФІКАЦІЇ ПРОДУКЦІЇ ТЕКСТИЛЬНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

А.М. Слізков

Київський національний університет технологій та дизайну,

В.П. Попов

ЗАТ концерн «КСК ЧЕКСІЛ»

Проблеми екології на сучасному етапі стають усе більше значимими. Цьому, насамперед, сприяє усвідомлення необхідності контролювати життєдіяльність текстильних виробництв із метою зниження несприятливого впливу на навколишнє середовище.

***Ключові слова:** екологія, екологічна сертифікація, текстильні виробництва, текстильна продукція, екологічний стандарт.*

Поряд з розвитком техніки та технології текстильної промисловості на сьогодні гостро стають проблеми екологічності виробництва. Екологічно чисте виробництво дозволяє покращити умови праці та стан навколишнього середовища.

Постановка завдання

Відсутність екологічного сертифіката й екологічних маркувань, що відповідають міжнародним стандартам, на вітчизняну текстильну продукцію може істотно обмежити її надходження на ці ринки і не буде сприяти виходу української текстильної промисловості з економічної нестабільності.

Об'єкт та методи дослідження

Об'єктами дослідження є екологічність виробництв та екологічна сертифікація продукції текстильної промисловості. Застосовуються аналітичні методи дослідження проблеми екологічної сертифікації продукції.

Результати дослідження та їх обговорення

Екологічні проблеми текстильної промисловості в основному поділяються на три групи:

- очищення повітря робочої зони при виробництві текстильної продукції й уловлювання шкідливих речовин, що використовуються в ході виробництва;
- аналіз вмісту неорганічних і органічних поллютантів (барвників, важких металів тощо) у стічних водах текстильних підприємств і вироблення технологічних рішень, що істотно знижують концентрацію цих речовин;
- екологічна сертифікація текстильної продукції.

До першої групи варто віднести проблему, пов'язану з аналізом складу, оцінкою ступеня забруднення й засобів очищення повітря з робочих зон устаткування текстильного виробництва.

Істотним джерелом забруднення повітряного середовища також є теплоенергетичні (котельні) установки текстильних підприємств. Відомо, що основними поллютантами, що утворюються при спалюванні твердого й рідкого палива, є NO_x і SO_2 . Проводяться роботи з уловлювання відпрацьованими розчинами кислих компонентів димових газів з одержанням електролітів і повторним використанням їх у текстильних виробництвах.

Для другої групи велика увага приділяється локальним методам очищення технологічних стічних вод текстильних підприємств від барвників і важких металів. Існує новий досить ефективний метод очищення стічних вод промислових підприємств від барвників і важких металів. Технологія цього методу досить проста, а установка, у якій реалізується ця технологія є компактною. Процес очищення цією установкою може бути реалізований безпосередньо в місці утворення залишкових розчинів барвників і важких металів, наприклад у фарбувально-друкувальному цеху. В основі запропонованого методу лежить виявлена здатність деяких вуглецевомістких гель-сорбентів (УГС) практично повністю поглинати різні барвники й розчинні форми важких металів із залишкових ванн за одну стадію. Після відпрацьовування УГС звичайно направляють на спалювання, де відбувається повна мінералізація барвників і з'єднань важких металів. УГС є цілком доступними вітчизняними препаратами.

Третя група стосується необхідності проведення екологічної сертифікації текстильної продукції. Необхідність проведення суворої екологічної сертифікації текстильної продукції обумовлена двома основними причинами:

– бажанням сучасного споживача бути впевненим у якості, а також і в екологічній чистоті текстильної продукції, яку він купляє. Споживач повинен бути переконаний, що ця продукція не містить токсичних речовин (або зміст цих речовин не перевищує встановлених меж) і ця продукція не представляє загрози для здоров'я. Особливо це стосується текстильних матеріалів дитячого асортименту. Рішення цієї проблеми в країнах Західної Європи досягається введенням для текстильної продукції так званих еко-етикеток, наявність яких на пакуванні свідчить про екологічну чистоту продукції;

– більш широкому виходу української текстильної продукції на західноєвропейський і світовий ринок.

Як відомо сертифікація може бути обов'язковою й добровільною. У відношенні добровільної екологічної сертифікації немає особливих питань, оскільки будь-який бажаючий може провести її за будь-якими показниками, які тільки вважає потрібними. Складніше ситуація склалася з обов'язковою екологічною сертифікацією. Це відбувається через те, що здійснюється вона на підставі уведених показників і нормативів.

Наступною перешкодою на шляху обов'язкової екологічної сертифікації є розбіжності між різними організаціями, що здійснюють сертифікацію продукції. Прикладом можуть бути системи сертифікації, які функціонують у Європі й США на відповідність технічним вимогам і на безпеку для навколишнього середовища.

Перераховане вище дозволяє говорити про те, що ті самі показники можуть бути визначені як екологічні, і як показники якості. Тут виникає питання, чи не можна розширити перелік показників для традиційної обов'язкової сертифікації екологічними показниками, до того ж частина показників уже й так міститься в прийнятих НД (нормативних документах). В такий спосіб можна уникнути зайвої сертифікації а, отже, зайвих витрат для виробника. На жаль, подібний підхід не розвинений. Основна причина – відсутність належної кваліфікації й приладової бази в сертифікаційних центрах системи УКРСЕПРО. Крім того, показники якості й показники екологічної безпеки різні за своєю суттю й служать для різних цілей. Тому виникає необхідність проводити дві різні сертифікації.

Всі розглянуті вище проблеми є перешкодою для введення обов'язкової екологічної сертифікації продукції. Однак, обов'язкову екологічну сертифікацію необхідно не тільки ввести в повсякденну практику але й активно розширювати в міру появи нових екологічних сертифікаційних центрів. Це необхідно зробити з цілого ряду причин:

1. Підвищення відповідальності виробників перед споживачем. В більшості виробники не вкладають кошти для поліпшення екологічних властивостей продукції, оскільки в головним є зниження собівартості, а сертифікація – додаткові витрати.

2. Підвищення конкурентоспроможності продукції. Вітчизняна продукція не користується попитом за кордоном в основному через не здатність виробника довести її «екологічність» хоча інші показники можуть перевершувати закордонні аналоги.

3. Запобігання появи екологічно небезпечної продукції, що надходить з-за кордону. Багато хто звертає увагу на низьку ціну продукції, зробленої в країнах південно-східної Азії, однак не багато хто знає, що ця продукція становить серйозну небезпеку для здоров'я людини й для природи. Наприклад, нижня білизна з бавовни зараженої діоксинами, а також продукція при виготовленні якої були використані заборонені барвники.

4. Можливість споживача одержати гарантії при придбанні продукції в частині її відповідності екологічним вимогам.

Таким чином, проаналізувавши поточний стан обов'язкової екологічної сертифікації на Україні можна із упевненістю сказати, що із введенням додаткового контролю за екологічними показниками можна домогтися істотних переваг, як для споживача, так і для виробника текстильної продукції.

Підготовка вітчизняних аудиторів екологічної діяльності підприємств і фахівців в області екологічної сертифікації текстильної продукції є досить актуальним, тому що запрошення іноземних фахівців є досить дорогим й, часом, не по кишені для малих і середніх підприємств.

Розробка й впровадження текстильними підприємствами обов'язкової екологічної сертифікації - гарантований шлях до успіху в здійсненні діяльності на внутрішньому й зовнішньому ринку.

Сучасний стан текстильної промисловості характеризується збільшенням випуску товарної продукції, істотним зростанням частки інвестицій (як вітчизняних, так і закордонних), відродженням виробництва на численних текстильних підприємствах. Зробити цю позитивну динаміку стабільною - одне з основних завдань системи ефективного керування текстильними підприємствами.

Елементом такого ефективного керування є перехід роботи підприємства на загальносвітові й загальноєвропейські норми, які чітко обумовлені в міжнародних стандартах серій ІСО-9000 (якість) і ІСО-14000 (екологія). Цей перехід особливо важливий і своєчасний у зв'язку із вступом у ВТО й загальної тенденції до глобалізації промислово розвинених країн.

Якщо для текстильних підприємств робота з орієнтацією на міжнародний стандарт якості (ІСО-9000) – річ досить відома, то міжнародна сертифікація по стандарті ІСО-14000 – ще в новинку. У зв'язку із цим узагальнення досвіду про сучасні методології та підходи до екологічної сертифікації текстильної продукції відповідно до

існуючих міжнародних стандартів ІСО-14000 є актуальним. Всебічне й кваліфіковане впровадження цих міжнародних стандартів є основою для побудови системи ефективного управління текстильних підприємств, створює базу для випуску різноманітних асортиментів екологічно чистих текстильних виробів.

Міжнародний екологічний стандарт ІСО-14000 – система екологічного менеджменту промислового підприємства, є найбільш значимою міжнародною природоохоронною ініціативою, що дозволяє сформулювати сучасну екологічну політику підприємства.

Основний документ серії – ІСО 14000 не містить «абсолютних» вимог до впливу підприємства на навколишнє середовище, за винятком того, що підприємство в спеціальному документі повинне визначити про свій намір брати активну участь в охороні навколишнього середовища й всі свої дії проводити відповідно до національних стандартів у цій області. Основу ідеології екологічного менеджменту становить переконаність, що основою до створення екологічного текстильного виробництва є побудова належної організаційної структури й розподіл відповідальності за охорону навколишнього середовища на відповідних рівнях виробництва.

Для текстильного виробництва особливу роль має завдання відстеження екологічної чистоти в класичній виробничій тріаді: сировина – промислове виробництво – товарна продукція. Особливо це стосується екологічної чистоти кінцевої товарної продукції.

Міжнародними стандартами в області екологічної якості текстильної продукції (ЕКО-ТЕХ-100) передбачене визначення в текстильних виробках наступних основних компонентів:

- важких металів (миш'як, свинець, кадмій, хром, кобальт, мідь, нікель, ртуть);
- летучих органічних сполук (формальдегід, толуол, стирол, вінілциклогексен, 4-фенілциклогексен, бутадієн, вінілхлорид і ін.);
- хлорованих органічних сполук (хлорфеноли, хлорбензоли, хлортолуоли й ін.);
- пестицидів (алдрин, карборил, діелдрин, ендосульфан, ендрин, гептахлор, гептахлорэпоксид, гексахлорбензол, гексахлорциклогексан, ліндан, метоксихлор, мирекс, токсафен, трифлураин і ін.);
- продуктів деструкції барвників (4-амінобіфеніл, бензидан, 4-хлоро-толуїдин, 2-нафтиламин, аминотолуоли, похідні анізола, бензидина й аніліну й ін.).

Особлива увага в стандарті ЕКО-ТЕХ-100 приділяється аналізу вмісту в текстильних матеріалах пентахлорфенола, що застосовується в процесі десикації бавовнику і який, очевидно, є основним «постачальником» суперекотоксикантів – діоксинів, вміст яких було недавно виявлене в стічних водах текстильних бавовняних підприємств.

Багато держав приймають програми заходів щодо поліпшення існуючої екологічної ситуації. Також цікавим є питання про спеціальний випуск «екологічно чистої текстильної продукції» для одержання якої будуть використані відповідні «екологічно чисті» технології. Вихідним матеріалом для такої текстильної продукції повинен бути волокнистий матеріал, що не містить у своєму складі в якості домішок пестицидів, гербіцидів, хлормістких органічних сполук та інших шкідливих речовин.

Висновки

Відсутність екологічного сертифіката й екологічних маркувань, що відповідають міжнародним стандартам, на вітчизняну текстильну продукцію може істотно обмежити її надходження на ці ринки і не буде сприяти виходу української текстильної промисловості з економічної нестабільності. Із введенням додаткового контролю за екологічними показниками можна домогтися істотних переваг, як для споживача, так і для виробника текстильної продукції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багнюк В. Екологія на порозі третього тисячоліття / В. Багнюк // Вітчизна, – 2000. № 1 – 2. С.135 – 142.
2. Бенюк Н.В. Пути ближайшего развития текстильной промышленности Украины / Н.В. Бенюк // Економіст. – 2005. – № 8. - С.60–65.
3. Садченко Е.В. Принципы и концепции экологического маркетинга: [монография] / Е.В.Садченко – Одесса: Астропринт, 2002. – 400с.
4. Сертифікація систем якості та продукції в легкій промисловості / М.П. Березненко, Н.Г. Савчук, С.М. Березненко та ін. – К. Логос. 1996 – 232 с.
5. Бородиня О. Актуальні проблеми легкої промисловості України / О. Бородиня // Легка промисловість. – 2003. – № 1. – С. 4–5.
6. Якимчук Т.В. Оцінка можливостей інтеграції підприємств текстильної промисловості України до світового рівня виробників текстилю:

[Електронний ресурс]. – Режим доступу:

URL:http://nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vchnu_ekon/2009_4_1/pdf/138-140.pdf

7. Осипенко Н. Формування якості текстильних матеріалів / Н.Осипенко // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2008. - №5. – С.52-56.

A.N. Slizkov , V.P. Popov
Проблемы экологической сертификации продукции текстильной промышленности.

Проблемы экологии на современном этапе становятся все больше значимыми. Этому, в первую очередь, способствует осознание необходимости контролировать жизнедеятельность текстильных производств с целью снижения неблагоприятного влияния на окружающую среду.

Ключевые слова: экология, экологическая сертификация, текстильные производства, текстильная продукция, экологический стандарт.

A.N. Slizkov , W.P. Popov

Problems ecological certification of textile industry products.

Ecology problems at the present stage become more and more significant. It is helped, first of all, by understanding of necessity of monitoring of ability to live of textile manufactures for the purpose of decrease in an adverse effect on environment.

Keywords: ecology, ecological certification, textile productions, textile products, ecological standard.